Geist azon képviselői közé tartozik, akik *a racionalizmusnál és a precizitásnál fontosabbnak tartották a szimbólumokban és irodalmiságban jelentkező ihletettséget erősen gondolati témák esetében is.* Akik nemcsak németek, hanem latin műveltségűek, „déliek" is voltak. A negyedik, az ötödik és a hatodik fejezet Hölderlint, Novalist és Jüngert juttatta eszünkbe, valamint azokat a filozofikus szerzőket, akik az együttes gondolatiság és líraiság révén szintén – habár másként – egyszerre németek és többek, mint németek: Schellinget, Leopold Zieglert, Rudolf Pannwitzot, Othmar Spannt, Walter Heinrichet. Ama katolikus Carl Schmitt más-más szempontból közeli szellemi rokonait, aki az ötödik, címadó esszében – szinte csak úgy mellesleg és futólag – az európai közjog hatalmas történetét is áttekinti, elképesztő lényeglátással, mégis népszerűsítő és leegyszerűsítő törekvések nélkül.

H. R.

Kemény Katalin
A HELY ISMERŐJE
(Budapest, 2006, Kortárs Könyvkiadó)

Hamvas Béla megszokott rajongóinak és magyarázóinak körében ott sorjáznak a *New Age* álezoterikus mániákusai, akik sokszor Szepes Máriát szokták emlegetni a neve mellett, mint szintén megfellebbezhetetlen nagyságot. Hétköznapi, tompa, vagy mondjuk így: nem eléggé kifinomult értelemmel belelapozva egy-egy Hamvas és Szepes írásba valóban felfedezhetőek hangulati és témabeli egyezések, ám ha mélyebbet merítünk, és van készségünk a létrendi rétegek megjelenési formáinak különválasztásához, beláthatjuk, hogy ami Hamvasnál szellemi látásmód, az Szepesnél – azon műveit tekintve, melyekkel találkoztam – nem megy túl a lélek meghatározta rétegeken. Ami viszont mindenképp megér egy közelebbi pillantást az őshagyomány következetes tanulmányozói számára, az Hamvas második felesége, Kemény Katalin műve.

A hely ismerője című kötet számomra a *Scientia sacra* kiegészítője. Nem egy mellékes könyv az árnyékából, hanem önálló mű. Ha megírnám *A száz könyv* folytatását 101-től 200-ig, akkor a 101. helyen mindenképp a *Scientia sacra* állna, rögtön utána pedig ez.

*Az út és az erény könyvé*nek 61. versét meglehetősen változatosan fordítják. Hamvas és Kemény gondolatisága, a *Scientia sacra* és *A hely ismerője* irodalmisága az ott fellelhető képpel párhuzamosan nekem a lényegi férfi-női viszonyt és egységet jelentik. Hamvas férfi lénye megannyi előtörő erdei forrás gyanánt csobog a szövegi kibontakoztatásokon keresztül, de végigvágtatva és zubogva az elképzelhető ormokon, hegy- és domboldalakon, valahány hozzá tér meg, a vigyázó, befogadó nőiség termékeny mélységei révén.

Kemény Katalin kapcsán felmerülhet a kérdés, amely durva, de még megengedhető egyszerűsítéssel így hangzik: létezhet-e *önálló* női szellemmegvalósítási út? A válasszal a magam részéről a nem felé hajlok, de mindenkinek ajánlom e művet, mert lehet, hogy másvalakit éppen ez erősít meg a maga igenjében. Mert a könyv, szigorúan az én olvasatomban: a nő saját, lehetséges megvalósítási útjának bemutatása – annak a tudásnak a bemutatása, hogyan legyen, miképp váljék a felemlített versben szereplő torkolattá, a völgy szellemévé. Tudvalevő, hogy a férfinak a szellemi egység legitim helyreállítása során a női princípiumot fel kell fedeznie, meg kell ismernie, hogy azután megmunkálja, kidolgozza és magáévá, önnön részévé tegye.

A *Tao-te-csing* 61. versét tanúságul híva talán láthatóvá válik a könyv mögöttes varázslata: ahogy a maga nőségét átengedi felfedezés, megismerés és megmunkálás céljából egy arra méltó

férfinak, úgy, hogy közben jelen van, elismeri munkáját, és abban egyúttal a lehetségesig részt vállal – hogy a hely ismerője a nő, hogy a hely belakója vele a férfi lehessen.

A hely ismerője elsőrendű olvasmány annak, aki kíváncsi arra, miféle út vezethet vissza egy nőt a teremtés előtti és idő feletti teljességbe; annak, aki mélységében megismerné az önmagában vett nőt, aki mellette és benne él, egyúttal pedig a helyet, hol életében honol; illetve annak, aki pontosabb szellemi rajzot akar kapni a helyről, ahol horgonyt kellene vetni, hogy jelenlétével megnemesíthesse és a létezés magasabb fokára emelje.

Nagyatádi Horváth Tamás

AXIS POLARIS

Tradicionális tanulmányok

10. szám (Budapest, 2013, Stella Maris)

Nem csupán a folyóirat legutóbbi számáról írok, hanem egyúttal az utolsóról, mivel a szerkesztői „Zárszóból" megtudható, hogy nem jelenik meg többé új szám. Ez nagyon sajnálatos, hiszen az *Axis Polaris* éveken át hazánk egyetlen kimondottan metafizikai folyóirata volt. Persze a metafizikai irányulás számos területen megjelenhet és meg is jelenik, e periodikát azonban határozottan metafizikainak szánta a kiadó és az állandó szerkesztő. A lap egyedüli voltának – természetesen – több oka van. Általános okokon túlmenően, amilyen a kollektív mentális színvonal és a mindennapos gyakorlati materializmus, az egyik a mai filozófia metafizika-felfogásában található. Ez már régóta olyan metafizikát tár a világ elé, amely – keményen fogalmazva – néhány aktív szakírónak és kicsivel nagyobb számú olvasójának a találmánya, ilyen-olyan orgánumokban. Vagy száz esztendeje egy szakmai, pusztán elméleti és majdnem teljesen élettelen metafizikáról beszélnek (ha egyáltalán szóba jön a kifejezés). Az „*Axis*" – ahogy olvasói röviden nevezik – más magyarországi fórumokkal együtt szakított a pusztán elméleti metafizika-képpel. Vélhetően azért, ami a modern filozófiai metafizikában a legdöbbenetesebb: hogy mögötte a névhasználat ellenére sokszor egyáltalán nincs *valós* metafizikai irányulás, *személyes életet átható törekvés* a természeten és létezőkön túlira. Hasonlóan megdöbbentő, hogy Arisztotelészen kívül szinte semmilyen más előzményre nem hivatkozik, számára nincs komoly jelentősége a különböző, lényegüket tekintve gyakran metafizikai rítusoknak, a tradicionális szimbolikáknak, a szentnek tekintett iratoknak, a különféle, de sokszor ugyancsak metafizikai megvalósítási módszereknek és gyakorlatoknak. A modern filozófiai metafizika számára mindez csak valami irracionális lehet, ahogy azt sem látja, hogy a vallási előírások miként kapcsolódhatnak a metafizikához. Számára Platón és „a platonizmus" csak kritikailag érdemes a figyelemre, a misztika „ciki", a gnózis a gnoszticizmussal egyenlő, keresztény változatban is „meredek". Az *Axis Polaris* egyetlenségét így nem a *New Age* vagy valamiféle más szellemi kozmopolitizmus, globalizmus és internacionalizmus eredményezte, sokkal inkább okozta a metafizika korlátozott szakmai felfogása. De ennek, legalábbis bizonyos körökben, már vége, és a magyar társadalomban is – eltérően a nyugatiaktól – megjelent egy másfajta, valósabb, eredetibb, magához a kifejezéshez hűbb, nem csupán „stiláris" metafizika-kép.

Persze vannak más természetű okai is a szóban forgó egyetlenségnek. Ilyen például az emberek hajlama mindenfajta megvalósításra, amely nem metafizikai. Minden mást jobban szeretnek „realizálni" a kimondottan metafizikai megvalósításnál. Az alkalmazások iránt nagyobb a vonzalmuk, mint az iránt, amit – állítólag – alkalmazni szeretnének. Az utóbbi fontos